

Radnicima hvala – ali prvo prava!

Kriza izazvana pandemijom koronavirusa COVID-19 još je jednom pokazala **vrijednost svih radnika za funkcioniranje društva i naš svakodnevni život**. To se odnosi na zdravstvene radnike, ali i one koji su rijetko u fokusu javnosti, a bez čijeg se rada normalan život ne može odvijati, kao što su trgovci, čistači, skupljači otpada, policajci, vatrogasci, vozači i drugi. Ne smijemo zaboraviti ni sve one radnike koji epidemioloških mjera uopće ne mogu raditi, iako je i njihov doprinos našem životu značajan. Treba istaknuti i sve one koje rade u posebno teškim uvjetima na otklanjanju posljedica potresa koji je nedavno pogodio Zagreb i okolicu, i tako dodatno pogoršao ionako teške uvjete korona-krize.

Mnogi im mnogi ovih dana zahvaljuju, ali **radnicima su prvo potrebna bolja prava** – veće plaće, bolji uvjeti rada, uključujući i bolju zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu. Upravo sada, u krizi trebamo sačuvati radna mjesta, razinu prihoda i radnih prava.

Nema mjesta za bilo kakve izmjene radnog zakonodavstva s ciljem snižavanja radnih prava, s posebno one koje bi omogućavale poslodavcima da sami mijenjaju plaće i druga prava koja se ugovaraju kolektivnim ugovorima ili ugovorima o radu. Ovakvi prijedlozi štetni su su za cijelo društvo, a pritom bi narušili i same osnove pravnog sustava, napravivši od o radnika robove koji nemaju više nikakvih prava, osim dati otkaz. Takve ideje neće proći! Prostor za uštede, promjene i reforme treba tražiti na drugim mjestima.

Kriza je jasno pokazala **neodrživost postojećeg društveno-ekonomskog sustava**. Još jednom će se ogroman javni novac potrošiti na sprečavanje kolapsa ekonomije. Radnici će podnijeti dvostruku žrtvu – na svojim plaćama i radnim mjestima, ali i kao porezni obveznici. K tome, ove se mjere provode bez nužnog nadzora, koji bi osigurao da javni novac namijenjen spašavanju radnih mjesta zaista i bude utrošen isključivo u tu svrhu, i to isključivo za ona radna mjesta koja bez potpore u ovim uvjetima ne bi opstala.

SSSH za Međunarodni praznik rada želi poslati poruku kako je ova kriza prilika da jasno kažemo da nema povratka na staro, nego da je **vrijeme za novi smjer društvenog i ekonomskog razvoja**. On mora biti socijalno pravedniji, ali i napokon ozbiljno adresirati problem ekološke održivosti našeg planeta.

Novi smjer potreban je i na globalnoj i na europskoj razini, ali ona je odavno nužan i realno moguć i u Hrvatskoj. Iako o tome kao i o životu nakon korona-krize, tek predstoje ozbiljne rasprave, već možemo podsjetiti na niz politika i mjera koje smo i ranije zagovarali, a koje su važni koraci u pravom smjeru.

Novi smjer društveno-ekonomskog razvoja mora biti temeljen na načelima **ekonomske demokracije i socijalne pravednosti**. Vodeći računa podjednako o ekonomskoj i socijalnoj dimenziji, javne politike moraju jačati solidarnost i socijalnu koheziju, te smanjivati siromaštvo i socijalnu nejednakost.

Prijedlozi i zahtjevi¹ o kojima želimo razgovarati uključuju:

¹ Temeljeni na Prerdizornoj platformi SSSH „*Za Hrvatsku zadovoljnih ljudi*“ (2016.), Programu rada SSSH *Rad po mjeri čovjeka*, za razdoblje 2018..2022., programskim prioritetima SSSH za 2020. i zahtjevima SSSH prema Vladi RH „*12 mjera za radnike*“ vezano uz krizu izazvanu virusom COVID-19 (1. travnja 2020.).

1. u dodjeli potpore za očuvanje radnih mjesta treba hitno **uspostaviti transparentnost i odgovornost Vlade RH te efikasan nadzor**, poslodavci koji koriste potporu radnike trebaju zadržati još tri mjeseca po prestanku potpore,
2. provesti ključne reforme s ciljem **bolje efikasnosti i kvalitetnije organizacije rada**, a ne smanjivanja plaća, u privatnom i javnom sektoru,
3. **uspostaviti nadzor primjene proširenih kolektivnih ugovora**, s većim ovlastima Inspekcije rada i javnim ovlastima sindikata-potpisnika kolektivnih ugovora,
4. **provoditi Europski stup socijalnih prava** – proširiti radna i socijalna prava na radnike u nestandardnim oblicima rada, uključujući one koji rade putem internetskih platformi, te na građane, s ciljem suzbijanja socijalne isključenosti i siromaštva,
5. u sklopu cjelovite politike plaća, **povećati minimalnu plaću za poslove najmanje složenosti** na 4.000 kuna neto, s ciljem smanjenja jaza između najnižih i najviših plaća, siromaštva među radnicima i socijalnih nejednakosti,
6. **vratiti progresivno oporezivanje dohotka**, koje je praktički ukinuto, te snažnije oporezivati imovinu i neinvestiranu dobit,
7. **hitno definirati jasne korake u smjeru jačanja javnog zdravstva**, odvojiti javno i privatno, zaustaviti komercijalizaciju usluga i privatizaciju primarne zdravstvene zaštite,
8. uz načelo solidarnosti, u **mirovinski sustav hitno uvesti načelo pravednosti**, značajno povećati mirovine stečene radom a mirovine po posebnim propisima dovesti u srazmjer s radničkim), hitno preispitati ulogu II. mirovinskog stupa te prestati s daljnjim uplatama,
9. podići kvalitetu i dostupnost **obrazovnog sustava, uključujući predškolski odgoj**, uvesti kurikulum „Poduzetništvo i svijet rada“ i obrazovanje za aktivno građanstvo, u sustavu obrazovanja odraslih omogućiti besplatni pristup pojedinca, uključujući mjerama HZZ-a,
10. trajno **zadržati sve digitalne usluge javne uprave pokrenute tijekom krize** i reformirati administrativni ustroj Hrvatske
11. **značajno povećati javne investicije i poticati privatne s ciljem promjene strukture ekonomije ka industriji 21. stoljeća** (niskouglična, cirkularna, digitalna, s obnovljivim izvorima energije, i dr. te razvijati ekonomiju skrbi) - čemu trebaju pridonositi odnosno čemu treba prilagoditi obrazovanje, znanost i inovacije
12. **očuvati i poticati domaću proizvodnju**, uključujući poljoprivrednu, s ciljem postizanja samoodrživosti Hrvatske, uz odgovarajuću pomoć i potpore izvoznicima.

Niti jedan od ovih koraka, pa niti svi oni zajedno, nisu dovoljni da riješe probleme i nepravde sadašnjeg društveno-ekonomskog poretka. No mogli bi biti prvi korak u tom smjeru, kao i u otvaranju ozbiljnog dijaloga o društvu budućnosti koje bi bilo **ekonomski uspješnije, socijalno pravednije i ekološki održivije** od današnjeg.